2022:10
UTGIVARE: TEXTPALATSET AB
textpalatset.se/sfi

Sfi-lärartidningen

Uppdrag: Läsambassadör

Text: Annsofie Engborg. Foto: Susanne Kronholm.

På bokmässan i Göteborg presenterades den 22 september 2022 den nytillträdda läsambassadören Nioosha Shams. 26-åringen, författare och kulturjournalist från Göteborg, har i sin nya roll perioden 2022–2024 på sig att verka för läsningen i Sverige.

Bokmässan 2022 blev återigen en fysisk mässa på plats i Svenska Mässans lokaler i Göteborg, efter pandemiåren 2020 och 2021. Ett myller av människor i gångarna och montrarna för att känna på böcker, se kändisar och lyssna till föredrag ...

→ Läs mer på textpalatset.se/sfi

Tidigare läsambassadören Bagir Kwiek:

»Läraren behöver vara en läsande förebild«

Text: Annsofie Engborg. Foto: Anna von Brömssen.

Hur kan sfi-lärare inspirera sina sfi-elever till läsning med barnen?

– Jag tror att det bästa man kan göra som sfi-lärare är att vara en läsande förebild själv, ta med böcker som är inspirerande ...

→ Läs mer på textpalatset.se/sfi

Lässtrategier

Text: Annsofie Engborg

Läsning handlar både om avkodning och läsförståelse. Med lässtrategier avses ett medvetet och målinriktat förhållningssätt till texten, att läsaren försöker både förstå och konstruera mening från den text som individen läser. När individen läser används olika lässtrategier för att förstå texten när svårigheter uppstår.

Det finns en mängd olika lässtrategier som kan kategoriseras i tre grupper: memoreringsstrategier, fördjupningsstrategier och kontrollstrategier.

Memoreringsstrategier är en väg in i texten och används för att plocka ut information genom att markera ord, stryka under och anteckna nyckelord.

Den andra kategorin ...

→ Läs mer på textpalatset.se/sfi

FORSKNING & STUDIER

Nyare forskning, vetenskapliga artiklar och pågående aktionsforskning inom sfi.

Skolforskningsinstitutets systematiska forskningsöversikt:

En bred uppsättning strategier ger god läsförståelse

Text: Annsofie Engborg.

Enligt Skolforskningsinstitutets systematiska forskningsöversikt om lässtrategier »Läsförförståelse och undervisning om lässtrategier« (2019) framkommer vad som utmärker goda läsare. Den gemensamma nämnaren är att de är läsare som mer eller mindre medvetet använder sig av en kombination av lässtrategier.

Den systematiska forskningsöversikten intresserar sig för att besvara vad som kännetecknar effektiv lässtrategiundervisning.

Forskarna har undersökt och identifierat sammanlagt ett trettiotal strategier som inordnas i tre kategorier: memoreringsstrategier, fördjupningsstrategier och kontrollstrategier. Memoreringsstrategier är den typ av lässtrategier som består av att stryka under ord och anteckna. Bland elever som använder dessa strategier ser forskarna att någon fördjupad förståelse inte uppstår. Däremot leder kombinationen av fördjupningsstrategier och kontrollstrategier...

→ Läs mer på textpalatset.se/sfi

Vad gör Läsfrämjarinstitutet?

Text: Annsofie Engborg. Foto: Hopig Khachadorian

Läsfrämjarinstitutet grundades 2018 efter att i ett par år tagit form i Assyriska föreningen i Södertälje utanför Stockholm. Institutet bedriver både litteraturverksamhet och kulturfrämjande verksamhet för både barn och deras vuxna.

I sin syftesbeskrivning framkommer att de verkar för »att stärka demokratin och öka integrationen och delaktigheten i samhället«. Initiativtagare och grundare till Läsfrämjarinstitutet är Marlene Eskander:

Vad kan Lfi göra för Sfi?

– Att som vuxen få arbeta med berättande i skapande processer är frigörande och underlättar språkinlärningen. LFI kan bland annat erbjuda inspirationsföreläsningar om vikten av läsning, litteratur och kultur för språkutvecklingen.

→ Läs mer på textpalatset.se/sfi

Foto: Mats Högberg

Chefredaktören Annsofie Engborg

Bokklubb för sfi-elever. Kan det vara något?

Vi är många som ingår i en bokklubb där vi träffar vänner, äter något gott och diskuterar den litteratur vi läst. Vi läser tryckta böcker, e-böcker eller lyssnar till ljudböcker. Skulle vi kunna uppmuntra sfi-eleverna till bokklubbsträffar?

Min bokklubb har träffats under drygt fyra år. Vi har haft olika teman i vår läsning – italiensk nutida litteratur, nobelpristagare – men framför allt försöker vi kasta oss mellan kontinenter, ämnen och epoker. Mellan skönlitterär läsning och sakprosa ...

→ Läs mer på textpalatset.se/sfi

Sfi-lärartidningen

Utgivare: Textpalatset Sverige AB
Ansvarig utg./chefred.: Annsofie Engborg
Grafisk form: Nina Fylkegård, Lady Stardust

annsofie@textpalatset.se
076-237 47 14
@textpalatset
/in/annsofieengborg

Tips från lärarfortbildare och läromedelsförfattare Ylva:

Träna läsning och lässtrategier på sfi

Text: Ylva Olausson. Foto: Privat.

Att vara i början av sin språkutveckling i svenska och samtidigt utvecklas i läsning och lässtrategier – hur går det till?

1. Väck intresse och motivera!

Uppmuntra, uppmuntra, uppmuntra! Jobba mycket på motivationen. Gå till folkbiblioteket och var beredd på att hjälpa till med att välja böcker som du tror passar.

Med intresserade och motiverade elever blir det lättare att komma över de hinder som våra elever möter på vägen till läsglädje. Hindren kan till exempel handla om:

- förmåga att avkoda
- flyt i läsningen
- omvärldskunskap
- ordförråd
- självbild och självkänsla.

2. Tänk noga igenom vad du väljer för texter att träna på i klassrummet.

Tänk på att välja …

- relevanta texter som passar in i sfi-kursens mål = funktionell svenska
- texter med en språklig svårighetsgrad som är hanterbar för eleverna och som passar för ett medvetet och målinriktat arbete med lässtrategier
- olika typer av texter skrivna av olika författare. Variera!
- texter med vuxenperspektiv.

3. Tappa inte bort textens innehåll

Ibland kan koncentrationen på olika lässtrategier leda till att innehållet tappas bort.

- Samtala återkommande om innehållet i texten.
- Låt eleverna återberätta.
- Rita på tavlan eller visa bilder med koppling till innehållet.

Dialogisk närläsning kan vara ett sätt att lyfta innehållet innan läsningen av texten börjar. Plocka ut något som verkar lämpligt i början av texten. Skriv texten på tavlan, eller visa den på Power Point. Ett exempel:

»I mitt himland jag arbetar som lärare i arabiska och matematik i klass ett till klass sex, min att här i Sverige lärare på lågstadiet …

→ Läs mer på textpalatset.se/sfi

RIKSFÖRBUNDET LÄRARE I SVENSKA SOM ANDRA SPRÅK
SVEDSKI SWEDISH ŠVEDSKI سويدي ШВЕДСКИ
SVARIKS
ISWIDHISHKA SUEDEZ ПШВЕЦКИ سويدي

KRÖNIKA

Anpassade lässtrategier saknas på sfi-skolor

Text: Ali Alabdallah
Författare och föreläsare om integration

Att använda lässtrategier för sfi-elever är viktigt. Det har jag lärt mig av livet, inte på universitet i Syrien.

När jag började studera svenska som andra språk började jag stryka under viktiga och nya ord, anteckna översättning på modersmålet, markera nyckelord, analysera texter och försöka hitta motsvarande substantiv eller adjektiv till orden. De här lässtrategierna har hjälpt mig att bli bättre på läsförståelsen och utveckling i svenska. Det var helt avgörande för min djupare förståelse till svenska är min lust och intresse att samka språket genom kombinationen av bild, rörlig bild, ljud och texter. Det vill säga att titta på svenska nyheter på tv. Och här vill jag betona vikten av media för att göra läsning ännu mer roligare jämför med den traditionella ...

→ Läs mer på textpalatset.se/sfi

DELA MED DIG

Sfi-lärartidningen efterlyser goda exempel från din sfi-undervisning. Skriv till: annsofie@textpalatset.se

 Copyright © Textpalatset 2022:10

Erfarenheter från Vuxenutbildningen i Härryda kommun:

Lässtrategier på Sfi?

Text: Annette Gottfridsson, Specialpedagog Härryda kommun

Vilka är dina bästa tips och råd till sfi-lärare som inte vet hur man lär ut lässtrategier?

Du kan stötta och utveckla elevernas lärande genom att arbeta med lässtrategier. Genom tydliga strategier blir eleverna delaktiga i sitt lärande och mer medvetna om hur de lär. Det förbättrar deras metakognitiv förmåga. Läsforskning visar att lärarens vägledning i att utveckla elevernas läsförståelse har en avgörande betydelse (Westlund, 2009). Syftet med att använda lässtrategier är att förstå texten. Att förklara, öva och repetera under lång tid med eleverna är viktigt, för att förstå hur och när de kan använda olika strategier. Varför gjorde vi det här? Läsförståelse uppstår inte automatiskt bara för att man kan läsa flytande. Att veta »när jag inte förstår« och »vad jag ska göra då« skiljer den gode läsarens strategier från den svage läsarens. Texter är mest begripliga när elever kan förstå 90 procent av innehållet, då kan de ofta förstå de okända ordens ungefärliga innebörd (Reichenberg & Lundberg, 2011).

Svårigheter att förstå en text kan ha många orsaker. Lässvaga elever har ofta svårt att minnas vad de läst. Svaga läsare »läser och läser«, men förstår inte vad de läser för de läser inte aktivt (Reichenberg, 2014). Många svaga läsare har ett begränsat ordförråd och saknar lämpliga strategier för att utveckla ordförrådet. Det verkar som de vant sig vid att inte begripa en del texter, istället för att försöka förstå nya ord och begripa dem.

För att få inspiration att börja undervisa om lässtrategier är det bra att använda kollegialt lärande för fördjupade kunskaper och erfarenhetsutbyte. Det är ett forum där ni tillsammans kan träffas regelbundet och diskutera litteratur och filmer om lässtrategier. Med forskningsbaserad kunskap kan vi lära mer om hur vi framgångsrikt kan stötta elever genom att använda olika lässtrategier. På vår skola har vi använt boken Aktiv läskraft Att undervisa i lässtrategier för förståelse (Westlund, 2015) som kollegialt lärande.

Vår erfarenhet av lässtrategier är att det underlättar om eleverna redan på Sfi kan börja träna på strategier som de kan utveckla och fördjupa även i kommande studier och i strukturerade textsamtal. Det kan bidra till en ökad trygghet att ha strategier som är användbara i många situationer. Några lässtrategier som fungerar väldigt bra i alla grupper på vår vuxenutbildning från Sfi till Yrkeshögskolan är de som forskarna Palinscar och Brown utvecklat. Vi försöker använda konkreta och begripliga namn på de fyra lässtrategierna och anpassa dem till vår målgrupp. Lässtrategin vi kallar »Att få en överblick« är detsamma som Westlunds Förutspå handlingen och Reichenbergs Föregripa. Lässtrategin »Att ta reda på« utgår från Westlunds Klargör otydligheter och Reichenbergs Reda ut oklarheter. Lässtrategierna Att ställa frågor och Sammanfatta är gemensamma benämningar.

> »Genom tydliga strategier blir eleverna delaktiga i sitt lärande och mer medvetna om hur de lär.«

Hur börjar man?

Reichenberg (2014) skriver att läraren kan introducera en strategi i taget, man behöver inte följa en viss ordning i lässtrategierna och alla strategierna behöver inte användas varje gång. Lässtrategin »Att få en överblick« kan vara en inledning och presentation av vad eleverna ska läsa. Vad tror de texten ska handla om? De kan få stöd för sitt tänkande från rubriker och bilder. Lässtrategin »Att ta reda på« innebär att eleverna ska undersöka vilka ord och begrepp som är nya för dem och som de behöver veta mer om för att förstå texten. Lässtrategin »Att fråga och svara« kan visa om eleverna har förstått texten. Lässtrategin »Att sammanfatta« tränar elevernas förmåga att bearbeta texten med egna ord och välja vad som är ...

→ Läs mer på textpalatset.se/sfi

 Copyright © Textpalatset 2022:10

NATUR & KULTUR

Gilla svenska

– ett komplett baslärromedel för sfi

Gilla svenska är ett heltäckande läromedel för sfi studieväg 2. Böckerna väcker läslust och innehåller teman som är relevanta för vuxna elever som ska etablera sig i Sverige. De får kunskap om svensk kultur, aktuella händelser och ett funktionellt språk. Serien utgår från läroplanen och är uppbyggd med progression inom respektive kapitel. Varje kapitel är fristående för att det ska vara flexibelt för elev och lärare vid kontinuerligt intag på sfi-kurserna.

Gilla svenska finns både som tryckta böcker och som heldigitalt läromedel. Välj det som passar dig och dina elever bäst!

Serien finns både digitalt och som tryckta böcker!

Gilla svenska Digital – testa gratis i 30 dagar

- Inspirerande teman med vuxenperspektiv.
- Mallar och modeller för elevarbeten.
- Självrättande ord- och grammatikövningar.
- Ordlistor och ordövningar för träning på egen hand.
- Självrättande test i slutet av varje arbetsområde.

För sfi kurs B–D

Läs mer på nok.se/gillasvenska

 Copyright © Textpalatset 2022:10

Lässtrategier som hjälpmedel för att förstå

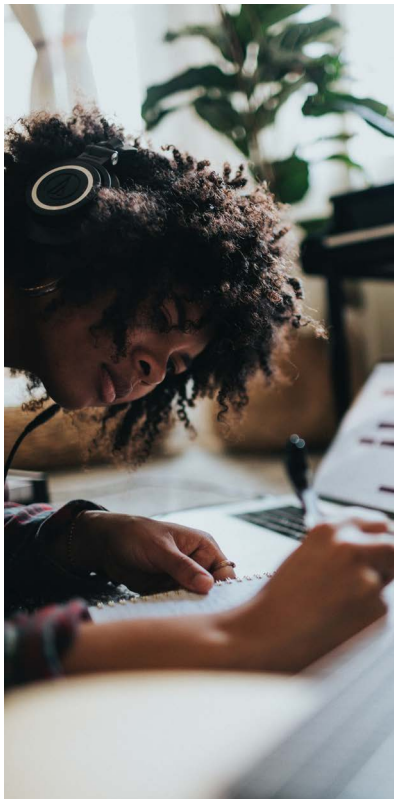

Andreas Kjörling, sociolog & doktorand i arbetshälsovetenskap. Foto: Soundtrap

Att läsa en text och förstå den är inte alltid så enkelt som det vid en första anblick kan tyckas. Beroende på vilken typ av text det är kan läsaren mötas av olika typer av problem. Här är olika typer av lässtrategier till stor hjälp.

Att verkligen kunna tillgodogöra sig en text handlar nämligen inte bara om att förstå de enskilda orden och hur de sitter samman i form av meningar, något som många elever med svenska som andraspråk utan problem klarar av. Nej, snarare handlar det om att kunna kontextualisera det skrivna ordet och sätta det i relation till både till sitt ämne, sitt ursprung och sin samtid.

För att både utveckla och förfina denna förmåga finns olika typer av lässtrategier. En strategi kan till exempel innebära att göra förutsägelser om texten och sedan reda ut oklarheter. Med andra ord; »Texten handlar om …, men vad betyder …, hur förhåller det sig till …?«. Oklarheterna kan sedan ligga till grund för samtal med både lärare och studiekamrater. En annan vanlig strategi är att helt enkelt läsa om texten i hopp om att finna ett bredare sammanhang och en djupare förståelse.

Beroende på vilken typ av text det är kan läsaren mötas av olika typer av problem. Samhällsrelaterade texter kan till exempel utgöra utmaningar i förståelse av sammanhang. Var och när är texten skriven och hur fungerade samhället då? Texter som kretsar kring naturvetenskap å andra sidan kan

→ Läs mer på textpalatset.se/sfi

Lässtrategin vi ofta glömmer

Andreas Kjörling, sociolog & doktorand i arbetshälsovetenskap.

Jag läser mycket, mer än de flesta vågar jag påstå. Jag ska villigt erkänna att jag inte alltid gjort det, snarare är det något som har vuxit fram över tid. Allt som oftast är det facklitteratur av något slag jag konsumerar. Jag läser helst klassiska filosofer, sociologer och samhällsvetare. Många av dem verksamma under slutet av 1800-talet eller början av 1900-talet. Tyska författare läser jag gärna på svenska, medan jag söker engelska översättningar av franska författare. Det som är skrivet på engelska läser jag naturligtvis på originalspråk.

Med det sagt är det inte alltid lätta texter att förstå, vare sig det beror på språket eller på när det är skrivet. Jag brukar se varje författare som en pusselbit i ett större sammanhängande pussel som jag lägger allt eftersom varje ny bok är utläst. Jag markerar intressanta stycken och gör noteringar i marginalerna på mina böcker som jag sedan märker upp med postit-lappar för att lätt hitta tillbaka. En strategi så god som någon. Många gånger tar jag sekundär litteratur till hjälp, dvs litteratur skriven om den litteratur jag läser.

Men mer än något har jag genom åren lärt mig att finna både ro och stamina i min läsning. Ty det handlar inte bara om att tolka, analysera och förstå texter. Innan vi ens kommer dit måste de rätta förutsättningarna för att över huvud taget kunna ta sig an texten finnas. Det handlar om att sortera bort distraherande och störande moment (till exempel mobiltelefonen), se till att det är tyst runtomkring och att det finns ett bra läsljus.

Vår kognitiva förmåga är begränsad. Det innebär att ju fler saker som tävlar om vår uppmärksamhet, desto mindre klarar vi av att fokusera på det vi verkligen behöver. Dessutom är det så att ju mer vi behöver ansträngа oss, desto mindre orkar vi. Det gäller även läsningen. Med andra ord är exempelvis belysningen för svag får vi ansträngа ögonen mer, vilket i sin tur tar extra energi i anspråk och därmed lämnar mindre energi över till att faktiskt förstå vad det är vi läser …

→ Läs mer på textpalatset.se/sfi

 Copyright © Textpalatset 2022:10

Specialpedagogkonsult Maria Engstam

Läsförståelse och lässtrategier

Foto: Specialpedagogkonsult

En elev som är en stark läsare på sfi är en strategisk läsare, vilket betyder att eleven kan välja vilket sätt som är lämpligt att läsa på beroende på den typ av text som ska läsas. Vidare vet den eleven varför det är viktigt att läsa texten och hur de ska läsa en text.

Olika texter kräver olika typer av läsning. Ett sms kräver en typ av läsning medan en faktatext kräver en helt annan lässtrategi. För att skapa läsförståelse krävs det att eleven är aktiv i sin läsning på flera sätt.

Eleven behöver först och främst kunna avkoda orden utan större problem, vilket kräver både automatisering och flyt i läsningen. Samtidigt som detta sker ska eleven analysera meningsbyggnaden i texten och koppla på ordförståelsen. Parallellt med detta använder eleven sin bakgrundskunskap och sina tidigare erfarenheter av ämnet som texten berör för att tolka och förstå texten på rätt sätt – och inte minst för att kunna läsa mellan raderna. Tillsammans skapar allt detta inre bilder hos eleven om vad texten handlar om och i och med detta skapas läsförståelse.

Nya läsare, svaga läsare, elever med dyslexi och språkstörning på sfi saknar dessa strategier. Med andra ord saknas flexibilitet och målstyrning i läsningen och det är här som du som sfi-lärare är en mycket viktig och betydelsefull resurs för elevernas läsutveckling. Det är viktigt att tidigt börja stödja eleverna att bli mer aktiva läsare och läraren behöver hjälpa ...

→ Läs mer på textpalatset.se/sfi

Med skönlitteratur som forskningsområde

Text: Annsofie Engborg. Foto: Kimme Persson.

Med en bakgrund som lärare i svenska, historia och svenska som andraspråk (sfi) arbetar författaren och föreläsaren Jenny Edvardsson i dag som adjunkt vid Högskolan i Kristianstad och forskar om skönlitteratur som didaktiskt redskap.

Hur kan lärare arbeta med lässtrategier med vuxna (som faktiskt kanske har relativt goda lässtrategier på sitt starkaste språk)? Alltså: Hur övar man lässtrategier med vuxna?

– Jag tänker att svaret blir lite beroende på vilka läsare man har framför sig men ska man försöka generalisera skulle jag säga att man kan ta stöd i Palincsars och Browns fyra strategier: föregripa, ställa egna frågor, reda ut oklarheter och sammanfatta.

Vad innebär dessa fyra strategier?

– När man arbetar med strategin föregripa handlar det om att skapa förförståelse för texten och också aktivera de vuxnas erfarenheter och kunskaper om ämnet. Vad kan denna text handla om? Vilka ledtrådar får jag från omslaget, från titeln eller kanske från kapitelrubriken? Den andra strategin ställa egna frågor handlar om att få de vuxna att ställa frågor till texten. Det kräver en aktiv läsning, men också att man som lärare introducerar frågeorden och modellerar (visar och ger exempel) på hur man kan ställa frågor. Den tredje strategin reda ut oklarheter handlar om att stanna upp i sådant som man inte riktigt förstår. När man lär sig ett nytt språk kan det ofta handla om att man fastnar i ord, begrepp eller uttryck. Här kan läraren tillsammans med de vuxna samla »nya« ord, läsa upp stycket eller meningen där ordet ingår och tillsammans diskutera sig fram till en förklaring. Den sista strategin sammanfatta handlar om att med egna ord kunna sammanfatta det man precis läst. Även här kan det vara bra att läraren ...

→ Läs mer på textpalatset.se/sfi

 Copyright © Textpalatset 2022:10

AVSÄNDARE:
Textpalatset Sverige AB
Svärdvägen 21
182 33 Danderyd

MOTTAGARE:
Sfi-lärare och lärare
som undervisar på
motsvarande kurser

I NÄSTA NUMMER

I nästa nummer, november 2022, är temat **Elevaktiva arbetssätt.** Hur kan vi få sfi-eleverna att vara muntligt aktiva och delaktiga under lektionen? Hur kan läraren arbeta med olika metoder, strategier och strukturer för att höja elevaktiviteten?

Hör av er till oss på redaktionen och dela med er av era erfarenheter av elevaktiva arbetssätt. Vi är också nyfikna på hur du och dina kollegor arbetar för att utvecklas tillsammans. Får vi komma till dig och skriva om ert arbete i ett kommande nummer?

Skriv och berätta:
annsofie@textpalatset.se

Teman i höst:

November: **Elevaktiva arbetssätt**
December: **Sociala medier**

Vi kan Sfi!

Är du sfi-lärare med elever som har kort studiebakgrund? Har du kört fast i dina arbetsmetoder eller är du stressad över hur du ska hinna planera? Känner du att eleverna behöver mer struktur och intressanta texter som lockar till läsning och samtal? Då är Språkvägen något för dig.

sanoma utbildning
Ledande läromedel

 Copyright © Textpalatset 2022:10